

СВЕТЛОЛИКИЯ

Превод от руски: Дона Минчева, 1981

chitanka.info

Един дар имал осемнадесет синове.

Седемнадесет от тях се учили заедно в едно и също училище, а осемнадесетият — отделно.

Синовете пораснали.

Царят си казал: „Ако търся поотделно на всекиго жена — докато изжена всички, ще остареят. Щом аз имам осемнадесет сина, сигурно друг някой има осемнадесет дъщери. Ще ги пратя по света — нека търсят. Ако ги намерят, ще се оженят и ще се завърнат.“

Изпратил той седемнадесетте си сина да си търсят жени; дал им коне, въоръжил ги, както трябва, а на осемнадесетия си син не казал нищо, оставил го в къщи.

Разбрал това най-малкият брат — Светлоликия, и му станало мъчно; братята му отиват да се женят, а него не вземат поне за другар! Отишъл той при майка си и я попитал:

— Къде са конят и мечът на баща ми?

— Иди, синко, в конюшната и в оръжейната и си вземи който искаш кон и който искаш меч — отговорила майка му.

— Не, не искам, ти ми кажи къде са конят и мечът на баща ми! — отново я помолил той.

— Иди на нашите пасбища — казала майка му, — намери коняря и го шибни с камшика си така, че три ивици кожа да му одереш. Той ще ти каже.

Така и направил Светлоликия. Намерил коня на баща си, взел меча му и препуснал след братята си.

Чули те конски тропот и се обърнаха:

— Нашият брат Светлоликия иде — рекли те. — Нищо, поне конете ни ще наглежда.

Догонил братята си Светлоликия и тръгнал с тях. Вървели, вървели и стигнали до замъка на едни змей. А змея го нямало в къщи, бил на лов. Влезли братята вътре, а там всичко в изобилие — и ядене, и пиене; трапезата готова — само сядай и пирувай!

Настанили се по-големите братя, започнали да се гощават, а най-малкия оставили на двора да пази конете и му изнесли там ядене.

В полунощ триглавият змей се върнал и почнал да вика:

— Кой си ти? Тук мравка не смее да пълзи по земята и птица да лети в небето, всички се страхуват от мене, а ти си дошъл в моя двор и отгоре на това с коне!

Щом казал това, мечът на Светлоликия излетял от ножницата и повиснал във въздуха.

— Много си далеч, за да приказвам с тебе. Ела по-близо, тогава ще ти отговоря — казал Светлоликия.

Приближил се змеят до Светлоликия, а той грабнал меча и с един замах му отсякъл и двете глави, само третата останала.

— Не ме отсичай, защото няма да намериш това, за което си тръгнал — продумала третата глава.

— Говори! — заповядал Светлоликия.

Змеят рекъл:

— Вземи тези ключове, отвори седемнадесет стаи поред, а в осемнадесетата ще намериш осемнадесет неவிждани под слънцето красавици.

— Дай ключовете! — заповядал Светлоликия.

Взел той ключовете, отсякъл и третата глава на змея и влязъл в замъка.

Отключил седемнадесет стаи поред и наистина в осемнадесетата намерил осемнадесет красавици. Погледнал ги момъкът, заключил пак вратата и се върнал на двора.

А братята му пирували, що пирували, легнали да спят и на сутринта отново се приготвили за път. Светлоликия не им казал, че е намерил осемнадесетте неவிждани под слънцето красавици.

Тръгнали всички на път. Вървели, що вървели — стигнали пак до един замък.

И тук била сложена трапеза: хляб, вино, всичко в изобилие — само сядай и пирувай. А змея го нямало в къщи — бил на лов.

Влезли по-големите братя и почнали да се гощават, а на най-малкия пак изнесли на двора ядене.

Върнал се в полунощ четириглавият змей, видял Светлоликия с конете в двора си и като креснал:

— Кой си ти? Тук мравка не смее да пълзи по земята и птица да лети по небето, всички се страхуват от мене, а ти си дошъл в моя двор, и отгоре на това с коне!

Светлоликия казал:

— Много си далеч, за да приказвам с тебе. Ела по-близо, тогава ще ти отговоря!

А мечът му пак повиснал във въздуха.

Спуснал се четириглавият змей към Светлоликия. А Светлоликия грабнал меча и с един замах отсякъл трите глави на змея, само четвъртата останала.

— Не ме отсичай, инак няма да намериш това, за което си дошъл — продумала четвъртата глава.

— Говори! — заповядал Светлоликия. Вземи тези ключове, отвори седемнадесет стаи поред, в осемнадесетата ще намериш осемнадесет бисера — казала главата.

Взел Светлоликия ключовете от змея, отсякъл и четвъртата му глава и влязъл в замък. Отключил седемнадесет врати и в осемнадесетата стая наистина намерил осемнадесет бисера. Заклучил той пак вратата и излязъл на двора.

А братята му отново не разбрали нищо.

На третата сутрин братята станали и тръгнали на път. Стигнали пак до един замък. Влезли вътре и видели, че и тук, както и в другите замъци, трапезата е сложена и всичко е приготвено за угощение. И тук змеят бил на лов.

Влезли пак по-големите братя, а най-малкия оставили на двора. Върнал се в полунощ змеят и викнал:

— Ей, Светлолики, малко ли змейове погуби, че си дошъл и тук?

Мечът на Светлоликия пак увиснал във въздуха с острието нагоре, с дръжката надолу.

— Много си далеч, за да приказвам с тебе! Ела по-близо, тогава ще ти отговоря! — казал Светлоликия.

Спуснал се змеят към него. Светлоликия поискал да грабне меча, но не можал да го стигне — мечът бил много високо. Протягал се той, протягал, но не успял да го стигне.

Змеят казал:

— Не можеш ме съсече с този меч, затова и не го стигаеш! Не ще ме надвиеш, защото съм железен.

И наистина змеят бил целият от желязо — какво можеш да му направиш с меч?

Излезли на сутринта братята и що да видят — на двора седи огромен железен змей, а Светлоликия пред него като дете.

Изплашили се те, хукнали кой накъдето свари — забравили си шапките, захвърлили коланите.

— Пусни ме! — рекъл Светлоликия на железния змей.

— Няма да те пусна — отговорил му змеят.

— Или ме убий, или ме изяж, или ме пусии!

— Нито ще те убия, нито ще те изям, нито ще те пусна — рекъл змеят.

— Тогава ме пусни само да кажа две думи на братята си и пак ще се върна — помолил се Светлоликия.

— Добре — съгласил се змеят, — само не мисли, че можеш да ми избягаш. Аз зная кои сте и къде живеете. Ако намислиш да избягаш, иде дойда у вас, иде те накарам сам да опечеш родната си майка и да ми я поднесеш, после баща си, а накрая ще изям и тебе!

Изтичал Светлоликия, настигнал братята си, дал им ключовете и им казал:

— Идете, братя, в замъка на змея, където прекарахме първата нощ, отключете седемнадесет стаи и в осемнадесетата ще намерите осемнадесет невиджани под слънцето красавици. Изберете си по една, а най-малката оставете на мене. Във втория замък отворете пак седемнадесет стаи и в осемнадесетата ще намерите осемнадесет бисера. Вземете си по един бисер, само моя дял оставете. Аз ще се върна пак при железния змей: или той ще ме изяде, или не зная вече какво ще стане с мене.

Върнал се Светлоликия, седнал пак до змея и му казал:

— Решавай вече — или ме убивай, или ме изяждай, или ме пускай!

— Нито ще те убия, нито ще те изям, нито ще те пусна! — повторил змеят.

— Кажи тогава, какво искаш?

— Ето какво — казал змеят. — Отвъд морето живее невиджана под слънцето красавица. Ако ми я доведеш, ще те пусна!

— Но как ще премина морето? — попитал Светлоликия.

— Вземи тази юзда — рекъл железният змей. — Като дойдеш до морето, хвърли я във водата. От морето ще излезе кон и сам ще си сложи юздата. Заповядай му каквото искаш, всичко ще изпълни. Няма да се отдели от тебе. Знай, че нито птица, нито звяр ще се осмелят да не изпълнят моята роля. Където му кажеш, там ще те заведе!

Отишъл Светлоликия и пуснал юздата в морето. Морският кон излязъл. Заюздил го Светлоликия и го възседнал. Разделило се морето на две и той тръгнал с коня по средата.

Ала Светлоликия бил изморен. Толкова нощи вече не бил спал. Решил да си почине малко. Слязъл от коня и полегнал, а поводите стиснал в ръка.

Заспал Светлоликия, а конят издърпал поводите от ръката му и избягал.

Останал Светлоликия сам сред морето. Събудил се и що да види: коня го няма. Ами сега?

Гледа той — по морето плува човек надолу с главата, а цялото му тяло покрито с косми като на звяр.

Светлоликия го попитал:

— Как можеш да се държиш толкова дълго във водата, и при това с главата надолу?

— Ех, синко, аз съм прокълнат да не умирам и да не намеря покой, докато не видя една красавица.

Тя била същата, за която отивал Светлоликия.

— Е, добре — казал Светлоликия, — аз ще ти я покажа, тъй като отивам за нея, но не зная как да изляза от морето.

— Аз ще те изведа — рекъл човекът.

Светлоликия заплувал след него. Двамата стигнали до онова място, където морето се било разделило на две. Там имало един камък.

— Обърни този камък — рекъл човекът — и ще намериш още една юзда. Хвърли я в морето и оттам ще излезе друг кон, само че внимавай да не избяга като първия. Ако намериш красавицата, позволи ми само да я погледна и да умра, за да се избавя от тези мъки.

Намерил Светлоликия юздата, яхнал коня и потеглил. Стигнал до града, в който живеела красавицата царска дъщеря. Гледа — всички хора стоят затворени. Когато красавицата излизала да се разхожда, хората от града трябвало да стоят затворени, за да не види никой лицето ѝ.

Приближил се Светлоликия до една къща и се помолил да му отворят.

В тази къща живеела една бабичка вдовица с двамата си женени сина.

Харесал се Светлоликия на бабичката и тя го пуснала да влезе. Разправил ѝ той защо е дошъл, а тя му казала:

— Аз съм кърмачката на красавицата. Аз ѝ нося и ядене, и всичко друго, което ѝ е нужно. Тя живее ей в онази кула. Само че сега

не е там, разхожда се. Ти иди и влез в кулата, легни там и заспи. Тя ще дойде, ще се зарадва и сама ще тръгне с тебе. А аз никому няма да кажа, че са я отвлекли.

Направил Светлоликия всичко, каквото му казала бабичката, и отвлякъл невижданата в света красавица. А бабичката чак на другия ден разкрила, че я няма в кулата. Пуснали веднага потеря след Светлоликия.

Видял той, че ги преследват, скрил красавицата в една гора, а сам излязъл срещу потерята. Избил всички, само одного оставил жив, за да има — кой да разкаже за тая битка.

Завел след това Светлоликия красавицата на морския бряг, извадил юздата, извикал морския кон, възседнали го двамата и потеглили през морето. Пътували те, а красавицата все се оглеждала назад — страхувала се да не ги гонят пак.

— От какво се боиш? — попитал я Светлоликия. — Това, което успях да взема на сушата, и в морето ще го опазя. Нека сега да идем да те покажа на един нещастен старец, който загива заради тебе.

— Недей — помолила се красавицата, — страх ме е да не ни сторят зло!

Те продължили пътя си и видели, че човекът плува право срещу тях.

— Ето, старче, погледни, доведох я! — извикал Светлоликия.

Погледнал старецът красавицата и умрял. Погребал го Светлоликия и продължил пътя си.

Излезли най-после двамата на суша. Освободил момъкът морския кон, яхнал своя, качил и красавицата и двамата се отправили към змея.

Невижданата под слънцето красавица казала:

— Измами ме ти мене, водиш ме при змея! Ала чуй какво ще ти кажа: когато пристигнем, ще заварим змея да лежи: ти ме пусни при него, а после шибни коня и се отдалечи. Скрий се някъде наблизо, а на сутринта, когато змеят излезе на лов, ела при мене.

Послушал я Светлоликия. Свалил той от коня красавицата, оставил я при змея, а сам шибнал коня и полетял напред. После се скрил и щом змеят заминал на лов, върнал се при красавицата.

Така заживели двамата: заминели ли змеят, идва Светлоликия и прекарва целия ден с красавицата. Надвечер, щом наближи време да се

завърне змеят, момъкът излизал и се скривал.

Веднъж змеят казал на красавицата:

— Струва ми се, че тук някъде наблизо е Светлоликия.

— Къде може да бъде? — попитала красавицата. — Сам видя, че той шибна коня си и замина.

— Така е наистина — съгласил се змеят.

На другия ден той отишъл на лов, а Светлоликия пуснал след него стрела и го улучил в рамото. Върнал се змеят ядосан и казал:

— Не, някъде наблизо се крие Светлоликия!

— Нали видя, че той шибна коня и замина! — отвърнала красавицата.

— Така е наистина — съгласил се пак змеят.

Веднъж красавицата попитала змея:

— Кажи ми, къде е душата ти? Нали оставам все сама, искам да я погая.

— В гредата — отвърнал змеят, но не й казал истината. Украсила тя гредата и дочакала змея.

— Какво е това? — попитал я той.

— Нали ти ми каза, че твоята душа е в нея — радвам й се.

— Ех, ти, глупавичката ми! — засмял се змеят. — Знаеш ли къде е моята душа? Отвъд морето живее огнен змей. В главата му има една кутийка, а в нея — две малки птиченца, те са душата ми. Ако ги погуби някой, ще умра и аз. Инак никога няма да умра.

Отишъл змеят на лов. Дошъл Светлоликия и красавицата му казала:

— Отвъд морето живее огнен змей. В главата му има една кутийка, а в нея — две малки птиченца. Не ги ли убиеш, никога няма да погубиш железния змей.

Заминал Светлоликия отвъд морето, а пътят му минавал през онова царство, откъдето отвякъл красавицата. А там съседният цар денем и нощем пишел писма до царя, баща на красавицата. Ругаел го и му се подигравал:

— Какъв цар си ти, щом позволи на някакъв скитник да отвлече твоята красавица дъщеря!

Главил се Светлоликия свинар при царя баща. Научил се за тези писма, отишъл при царя и му казал:

— Аз ще отворя война на този цар!

— Как ще направиш това, глупако, когато аз с цялата си войска не се решавам да изляза срещу него? — казал му царят.

— Дайте ми само дванайсет руски воители и дванайсет палатки, останалото аз сам ще направя — рекъл Светлоликия.

Дал му царят дванайсет руски воители и дванайсет палатки и го изпратил.

Тръгнал момъкът с воиците срещу съседния цар. Царят живеел горе в планината, а долу имало клисура. Разпънали те палатките в тази клисура, а Светлоликия се изкачил при царя и му казал:

— Хайде да воюваме, но още сега, в тази минута!

— Не, не сме готови — отвърнал царят.

— Щом не сте готови — казал Светлоликия, — дайте ми тогава писмо, че не можете да воювате с нас.

Дал му царят такова писмо и му рекъл:

— Иди и разпусни войската си, а после остани да ми погостуваш!

Отишъл Светлоликия, разпуснал войската си и се върнал при царя. Сложили му да вечеря, но му поднесли все солени яденета, за да стане през нощта да търси вода. Пред вратата на двореца стояли две огнедишащи чудовища и царят си мислел, че когато през нощта Светлоликия излезе, те ще го погубят и той няма да занесе писмото на своя цар.

Излязъл през нощта Светлоликия за вода. Чудовищата се нахвърлили срещу него, ала той не се уплашил. Свалил ботушите от краката си, напъхал ги в устата на чудовищата и така ги задушил.

Видял царят, че момъкът се върнал в двореца жив и здрав, й просто не можел да си намери място от яд.

А Светлоликия си легнал и заспал. На сутринта той не станал от леглото си, а сърдито се развикал:

— Така ли приемате вие гостите си? Оставихте ме да пренощувам, а ми откраднахте ботушите! Как да си отида бос?

Занесъл му царят нови ботуши, но момъкът не ги приел.

— Те не са моите! Моите ботуши са на вашите крака!

Нямало какво да прави царят, дал му своите ботуши. Обул Светлоликия новите царски ботуши и се подсмивал — неговите ботуши били вехти и смачкани.

Върнал се Светлоликия при царя баща и му дал писмото. Зарадвал се царят и написал писмо на съседа си:

„Какъв цар си ти? Изпратих при тебе пратеник, а ти си му откраднал ботушите.“

Нямало каква да прави онзи цар, мълчал и не отговарял нищо. Тогава царят баща казал на Светлоликия:

— Имах дъщеря с невиждана под слънцето красота, но ми я отвлякоха. Инак бих ти я дал за жена.

— Аз я отвлякох — казал му момъкът.

— С какво друго да те възнаградя? — попитал го царят.

— Нищо не искам — отвърнал Светлоликия. — Научи ме само как да намеря огнения змей и ми дай хора да ми покажат пътя.

Дал му царят водачи, завели го те на върха на една планина и му казали:

— Ето зад тази планина живее огненият змей.

Подушил змеят, че на планината има хора, и тръгнал нагоре. Върви той — трите му уста зинали, бълва огън — никой не смее да се доближи до него.

Размъкнал Светлоликия своя меч, налетял право върху змея като пеперуда на огън.

Замахнал с меч си, отсякъл му двете глави, а третата му казала:

— Не ме отсичай, защото няма да намериш онова, за което си дошъл. В моята глава има една кутийка, а в нея — две малки птиченца. Те са душата на железния змей.

Отсякъл Светлоликия и третата глава на змея, извадил кутийката и веднага откъснал главата на едното птиченце, а другото взел със себе си. Помислил си, че ако убие веднага и второто птиченце и змеят умре, то тялото му ще препречи входа на кулата и той няма да може да влезе при красавицата.

Върви Светлоликия и по пътя подръпва главата на птиченцето ту на една, ту на друга страна, за да изгуби силата си железният змей, та където и да бъде, да не може да стигне до в къщи.

Стигнал той до морето, извикал морския кон, метнал се отгоре му и заплавал. Преминал морето, освободил морския кон, качил се на своя кон и продължил пътя си. А в това време змеят бил изгубил вече сили, но все пак успял да се довлече до къщи и да легне на прага умиращ.

Пристигнал Светлоликия и извикал на красавицата:

— Стъпи отгоре му и скачай навън!

Изскочила тя и тогава момъкът откъснал главата и на второто птиченце. Търкулнал се мъртъв змеят и така затиснал вратата на кулата, че ако красавицата беше вътре, не би могла вече да излезе.

Тръгнал Светлоликия с нея към замъка на змея, където били бисерите, и взел своя дял, който му оставили братята. Отишъл после в замъка на триглавия змей и взел осемнайсетата красавица, която го чакала там.

Пристигнал Светлоликия в къщи, омъжил тази хубавица като своя сестра, а сам се оженил за невижданата под слънцето красавица, за която толкова се бил измъчил!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.